

AINĀRS ZELČS

KĀPĒC?

Kāpēc
RLB Latviešu valodas attīstības kopa
nav
tagad par pareizu atzītas
pareizrakstības piekritēja?...

RLB LVAK 2016
© Eraksti 2016
~ 0,10 MB

Par RLB valodas attīstības kopas „Latviešu valodas pareizrakstības vārdnīcu”.

No uzstāšanās kopas sanāksmē
2015.g. 7.septembrī.

- * Kāpēc RLB Latviešu valodas attīstības kopa nav tagad par pareizu atzītas pareizrakstības piekritēja?...
- * 1908.g. tika pieņemti mūsu jaunās rakstības pamatprincipi, Endzelīna un Mīlenbacha izstrādāti.
- * Jaunā rakstība, saprotams, nepārņēma visus, kuņi rakstīja latviski. Piem., par Vitebskas guberņas nomali pataisītā poļu Vidzeme jeb Inflantija gan lietoja latīņu, nevis tā dēvētos gotu burtus, bet tas gan drīzāk bij katoļu baznīcas nopelns.
- * Latvijas valstij nodibinoties, valdība pieprasīja lietot latīņu burtus arī Kurzemē un Vidzemē, un tas bij gudri darīts tautas vienības labad, un arī stiprināja jauno rakstību.
- * Tomēr vecā drukā līdz pat 1933.gadam tika iespiests, piemēram, visieciņtākais žurnāls „Atpūta”, un kādas baptistu grāmatas laikam pat vēlāk.
- * Nemēģinot še lasīt apcerējumu par mūsu valodas pareizrakstību, teikšu īsi – visus brīvās Latvijas gadus, lai gan skolās tika mācīta jaunā rakstība, daudzi tomēr rakstīja drusku, sacīt, savā vīzē. (*Lai gan jau 1907. J. Endzelīns kopā ar K. Mīlenbachu uzrakstīja „Latviešu gramatiku”, kas bija pirmā īsti zinātniskā latviešu valodas gramatika.*)
- * Un necenšoties mulsināt prātus, tomēr pieminēšu arī to, ka Ulmaņa valdīšanas pēdējos gados, oficiālos rakstos atmetot, piemēram, mīkstināto ņ, Ulmanis gluži vai tāpat izkropļoja jauno rakstību, kā to vēlāk izdarīja okupants Staļins. No valodnieka Kušķa gan esmu dzirdējis, ka par to esot vainojams kāds nejēga, ar to laikam domādams izglītības ministru Tenteli, kuņš gan bij teicams vēsturnieks, taču ne valodnieks.
- * Teikšu tā – līdz pat brīvās Latvijas krišanai 1940. gada jūnijā mums nav bijis pilnīgi gatavas jaunās rakstības pareizrakstības.
- * Un tad, padomju okupācijas pirmam, Baigajam gadam beidzoties (ja par pirmo padomju okupācijas gadu šai reizē neuzskatīsim 1919. gadu), - nāca klajā „Latviešu valodas pareizrakstības vārdnīca”, pirmā oficiālā „Latviešu valodas pareizrakstības vārdnīca”.
- * Vārdnīca tapa īpašas valodnieku komisijas kopīgā darbā, Endzelīna vadībā, un par tās autoru labprāt sauca „Latviešu valodas krātuvi”, no kuņas materiāliem vārdnīca tapusi.
- * Tā izdota 1942., 1944., 1947., 1980. gadā un – RLB LVAK to ir izdevusi arī 2007. gadā, bet jau pirmo reizi elektroniskā veidā.
- * Apgāds „Atēna” ir gribējis vārdnīcu izdot arī 1998. gadā, bet kaut kādu iemeslu dēļ labais nodoms nav izdevies. Filoloģijas doktore Rasma Grīšle pat paspēja uzrakstīt priekšvārdu iecerētam izdevumam.
- * Tātad – Lielvācijas okupācijas laikā Ulmaņa vairs nav, bet Hitlers nav latviešiem noteicējs, un – kaņa laikā! kad viss jūk un brūk – latvieši nodarbojas ar savu pareizrakstību un spēj izdot savu pirmo oficiālo pareizrakstības vārdnīcu.
- * Mums visiem ir par brīvu tīmeklī, vietnē www.eraksti.lv pieejams LVPL elektronisks izdevums.
- * Dzīve rit uz priekšu. Nāk klāt jauni vārdi. „Attīstās valoda, tālāk izveidojoties saskaņā ar savām normām un pēc pašas veciem paraugiem, bet ne citu valodu ietekmē.” J. Endzelīns (1873 – 1961)
- * Tāpēc RLB LVAK nu jau ilgāku laiku ir strādājusi pie **jaunas LVPV**. Par pamatu esam ņēmuši Latviešu valodas krātuves LVPVas, Valerijas Bērziņas-Baltiņas un Jāņa Bičola sastādītās “Latviešu valodas vārdnīcas”, Rūtas Augstkalnes, Valtera Feista, Alža Rozentāla, Aināra Zelča, Pēterļa Kļaviņa sarūpētus vārdus. Vārdu vērtīšanā un sijāšanā piedalījušies: Ilze Kārklīņa, Astra Moora, Elvis Krumholcs, Valters Feists. Jauno vārdnīcu rediģējis valodnieks Pēteris Kļaviņš, kuņš sarakstījis arī „Vārdnīcas iekārtojumu”. Priekšvārdu rakstījusi Maija Sinka, un tad, visu saliekot kopā, mūsu pareizrakstības vārdnīcas kuņģis ir sācis savu ceļu tīmekļa (interneta) neaptveramos plašumos, vietnē www.eraksti.lv
- * Jauno vārdnīcu varēs labot un ātri papildināt, kā jau elektronisku izdevumu.